

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра Хірургії № 1

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор з
науково-педагогічної
роботи

доц. І.І. Солонинко

09 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ХІРУРГІЯ”

(індивідуальний профільний курс за вибором “Хірургія” ВБ 3.2.1)

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 222 «Медицина»

Обговорено і затверджено
на засіданні кафедр
хірургії № 1 та хірургії № 2
Протокол № 15
від “ 12 ” квітня 2023 р.

Завідувач кафедри хірургії № 1
проф. Олексій Лукавецький

Завідувач кафедри хірургії № 2
Завідувач
проф. Ігор Кобза

Затверджено на профільній
методичній комісії
з хірургічних дисциплін
Протокол № 20
від “ 22 ” квітня 2023 р.

Голова профільної методичної
комісії

проф. Віктор Андрющенко

Львів-2023

Відповідно до Наказу Ректора Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького “Про введення в дію навчального плану підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 222 Медицина”, № 656-з від 15.02.2023 року, внесено зміни у Робочу програму навчальної дисципліни “Хірургія” для студентів 6 курсу медичного факультету № 1 на 2023-2024 навчальний рік.

Розділи роботи	Навчальний рік	
	2022-2023	2023-2024
Лекції (годин)	-	-
Практичні заняття (годин)	139	139
Самостійна робота студентів (годин)	126	126
Всього годин	255	255
Кредити	8,5	8,5
Кількість практичних занять	24	24
Форма контролю	Залік	Залік

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: д.мед.н., професор Лукавецький Олексій Васильович
к.мед.н., доцент Дутка Яромир Романович.

РЕЦЕНЗЕНТИ: _____

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “ХІРУРГІЯ”

(індивідуальний профільний курс за вибором “Хірургія”)

відповідно до Стандарту вищої освіти

другого (магістерського) рівня

галузь знань 22 «Охорона здоров'я»,

спеціальність 222 «Медицина»

освітньої програми *магістра медицини*

Опис навчальної дисципліни

«Хірургія» – галузь науки, яка вивчає етіологію, патогенез хірургічних захворювань, розробляє й удосконалює методи ранньої діагностики, лікування та профілактики захворювань, удосконалює методи корекції хірургічних захворювань; розробляє заходи, спрямовані на скорочення термінів тимчасової непрацездатності та зменшення інвалідизації.

Навчальна дисципліна “Хірургія” надає можливість студентам медичного факультету на 6-му році навчання опанувати знання, вміння та практичні навички, які надають можливість фахівцеві швидко та правильно зорієнтуватися в ситуаціях при наявності у пацієнтів хірургічної патології. Засвоєння дисципліни спирається на знання, здобуті студентами в процесі вивчення інших базових предметів. При опануванні дисципліни “Хірургія” раціональним є впровадження в навчальний процес сучасних світових напрацювань та стандартів з основних питань хірургії з широким використанням засобів комплексного практично-орієнтованого навчання.

Програма опрацьована у відповідності з наступними нормативними документами:

- освітньо-кваліфікаційними характеристиками (ОКХ) і освітньо-професійними програмами (ОПП) підготовки фахівців, затвердженими наказом МОН України від 16.04.2003 № 239 “Про затвердження складових галузевих стандартів вищої освіти з напрямку підготовки 1101 “Медицина”;

- наказом МОЗ України від 31.01.2005 року № 52 “Про затвердження та введення нового навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст” кваліфікації “лікар” у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації України за спеціальностями

“лікувальна справа”, “педіатрія”, “медико-профілактична справа”;

- наказ МОЗ України № 414 від 23.07.2007 Про внесення змін до наказу МОЗ України від 31.01.2005 № 52 “Про затвердження та введення нового навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст” кваліфікації

“лікар” у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації України за спеціальностями “лікувальна справа”, “педіатрія”, “медико-профілактична справа”;

- рекомендаціями щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін, затвердженими наказом МОЗ України від 24.03 2004 за № 152 “Про затвердження рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін” зі змінами та доповненнями, внесеними наказом МОЗ України від 12.10.2004 за № 492 “Про внесення змін та доповнень до рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін”;

- Наказ Ректора Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького “Про введення в дію навчального плану підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 222 Медицина”, № 656-з від 15.02.2023 року.

На шостому курсі для студентів медичного факультету передбачається вивчення розділу хірургії – “Симптоми та синдроми в хірургії”.

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю	
	Всього	Аудиторних				СРС
		Лекцій (годин)	Практичних занять (год.)			
Назва дисципліни: Хірургія Розділ “Симптоми та синдроми в хірургії” <i>Змістових розділів 2:</i> 1. Загальні питання хірургії. 2. Клінічні прояви хірургічних хвороб.	8,5 кредитів / 255 год.		139	126	6 курс (11-12 семестри)	залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні прояви хірургічних захворювань, діагностика, диференційна діагностика та основні принципи лікування пацієнтів з хірургічною патологією.

Міждисциплінарні зв'язки: анатомія людини, топографічна анатомія, оперативна хірургія, загальна хірургія, патологічна анатомія, фізіологія, патологічна фізіологія, біохімія, фармакологія, анестезіологія і реаніматологія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Хірургія» є засвоєння теоретичних та практичних знань з етіології, патогенезу, типових та атипових клінічних проявів, методів діагностики, консервативного та оперативного лікування, реабілітації хірургічної патології.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Хірургія» є оволодіння знаннями, вміннями та навичками для забезпечення адаптації студентів до хворих хірургічного профілю; вміння ставити діагноз, обирати відповідні лікувально-діагностичні маніпуляції, надавати допомогу хворим з хірургічною патологією.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті вищої освіти).

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами *компетентностей*:

МАТРИЦЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

№ з/п	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності (ЗК)					
1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	+	+	+	+
2.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	+	+	+	+
3.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	+	+	+	+
4.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	+	+	+	+
5.	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	+	+	+	+
6.	Здатність приймати обґрунтовані рішення.	+	+	+	+
7.	Здатність працювати в команді.	+	+	+	+
8.	Здатність до міжособистісної взаємодії.			+	+
9.	Здатність спілкуватись іноземною мовою.	+	+	+	+
10.	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.	+	+	+	+

11.	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	+	+	+	+
12.	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.	+	+	+	+
13.	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.	+	+	+	+
14.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і 12 свобод людини і громадянина в Україні.	+	+	+	+
15.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	+	+	+	+
Фахові компетентності спеціальності (ФК)					
1.	Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.	+	+	+	+
2.	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.	+	+		+
3.	Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.	+	+	+	+
4.	Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань.	+	+	+	+
5.	Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні захворювань.	+	+	+	+
6.	Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.	+	+	+	+
7.	Здатність до діагностування невідкладних станів.	+	+	+	+
8.	Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.	+	+	+	+

10.	Здатність до виконання медичних маніпуляцій.	+	+	+	+
11.	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.	+	+	+	+
13.	Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.	+	+	+	+
15.	Здатність до проведення експертизи працездатності	+	+	+	+
16.	Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.	+	+	+	+
17.	Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.	+	+	+	+
18.	Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.	+	+	+	+
19.	Здатність до організації та інтеграції надання медичної допомоги населенню та проведення маркетингу медичних послуг.	+	+	+	+
20.	Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації.	+	+	+	+
21.	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	+	+	+	+
23.	Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.	+	+	+	+

24.	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.	+	+	+	+
25.	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів	+	+	+	+

Програмні результати навчання

1.	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
2.	Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
3.	Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
4.	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
5.	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
6.	Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря- керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).
7.	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).
8.	Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т. ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
9.	Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т. ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоналізовані рекомендації під контролем лікаря- керівника в умовах лікувальної установи.

10.	Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування пацієнта на підставі попереднього та/чи заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартами.
14.	Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомогу при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами.
16.	Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.
17.	Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
18.	Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.
19.	Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.
21.	Знаходити необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
22.	Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.
23.	Оцінювати вплив довкілля на стан здоров'я людини для оцінки захворюваності населення.
24.	Забезпечувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
25.	Забезпечувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
26.	Забезпечувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
27.	Забезпечувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
28.	Забезпечувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна: застосовувати знання у практичних ситуаціях; виконувати експериментальні дослідження та проявляти навички за професійною тематикою, адаптуватися до нових ситуацій, ефективно працювати як автономно, так і у складі команди; відповідально ставитись до виконуваної роботи з досягненням поставленої мети; використовувати інформаційні і комунікаційні технології для вирішення різних дослідницьких і професійних завдань; здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання задач спеціальності, приймати обґрунтовані рішення з оцінюванням їх наслідків, проявляти здатність до публічних, ділових та наукових комунікацій; дотримуватися кодексу професійної етики, моральних норм та цінностей, правил етикету, розуміти основні засади охорони праці та безпеки життєдіяльності в сфері професійної діяльності; володіти прийомами надання медичної допомоги при різних видах хірургічної патології; вміння ставити діагноз, обирати відповідні лікувально-діагностичні маніпуляції, надавати невідкладну допомогу хворим з хірургічною патологією.

Результати навчання для дисципліни: оволодіння основними принципами організації хірургічної допомоги населенню України, клініко-лабораторними та додатковими методами діагностики хірургічної патології організму; етіологія, патогенез, клініка, діагностика та методи лікування хірургічних захворювань (в межах навчальної програми); етіологічні, патогенетичні фактори, клінічні прояви та діагностику невідкладних станів; тактика надання екстреної хірургічної допомоги; організація проведення лікувально-евакуаційних заходів; проведення основних методів загального клінічного обстеження хворого (опитування, огляд, пальпація, аускультация), визначення обсягу додаткових досліджень і аналіз отриманих даних для встановлення попереднього діагнозу; виконання загальних лікарських маніпуляцій (перев'язки, ін'єкції, промивання шлунку, зупинка кровотечі, місцева анестезія тощо); надання необхідної допомоги при короткочасній втраті свідомості, колапсі, ведення медичної документації.

1. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 8,5 кредитів ЄКТС 255 годин.

2. Структура навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Практичні семінарські заняття	СРС	Індивідуальна робота
Розділ. Загальні питання хірургії				
Тема 1. Історія хірургії України. Організація хірургічної допомоги в Україні. Етика та деонтологія в хірургії. Нові технології в хірургії. Принципи трансплантології.		5		
Тема 2. Сепсис у хірургічних хворих. Правила проведення антибіотикотерапії при профілактиці і лікуванні хірургічної інфекції.		5		
Тема 3. Шок у хірургічних хворих. Причини, діагностика, лікувальна тактика. Принципи трансфузіології. Кровотеча і кровотрата. Засоби зупинки кровотечі.		5	5	
Тема 4. Критичні стани у хірургічних хворих: синдром поліорганної недостатності, гострий респіраторний дистрес-синдром, синдром гострої серцево-судинної недостатності, гостра ниркова недостатність, гостра печінкова недостатність. Гостра респіраторна хвороба COVID-19.		5		
Тема 5. Гнійні захворювання шкіри та м'яких тканин. Мастит. СНІД в хірургічній клініці.		5	5	
Тема 6. Особливості перебігу хірургічних захворювань у вагітних та осіб похилого віку.		6		
Тема 7. Сучасна хірургічна травма при катастрофах, надзвичайних ситуаціях та бойових діях, принципи евакуаційних заходів. Класифікація травм.		6		
Розділ. Клінічні прояви хірургічних хвороб				
Тема 8. Синдром дисфагії. Диференційна діагностика дисфагії. Особливості клінічної картини і лікування захворювань та ушкоджень стравоходу.		6	5	
Тема 9. Синдром гострого живота. Діагностика, диференційна діагностика і лікувальна тактика. Диференційна діагностика гострих захворювань органів черевної порожнини. Локальні та розповсюджені гнійно-запальні процеси органів черевної порожнини та очеревини. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика і лікування.		6	5	

Тема 10. Механічна жовтяниця. Причини виникнення, диференційно-діагностична тактика. Функціональні, інструментальні методи дослідження при захворюваннях печінки, позапечінкових жовчних протоків, підшлункової залози. Сучасні принципи лікування. Печінкова недостатність при хірургічних хворобах, методи профілактики та лікування.		6		
Тема 11. Кровотечі з травного тракту. Причини виникнення, діагностика та диференційна діагностика, лікувальна тактика.		6	5	
Тема 12. Травми живота. Симптоматика пошкодження органів черевної порожнини та заочеревинного простору, методи діагностики, лікувальна тактика.		6		
Тема 13. Диференційна діагностика та лікування захворювань товстої кишки і параректального простору. Диференційна діагностика та лікування нориць травного каналу.		6		
Тема 14. Вогнищеві ураження печінки. Синдром портальної гіпертензії.		6		
Тема 15. Зовнішні та внутрішні грижі живота.		6		
Тема 16. Хірургічна патологія легень та плеври. Принципи діагностики та лікування.		6		
Тема 17. Пошкодження органів грудної порожнини.		6		
Тема 18. Хірургічна патологія серця та магістральних судин. Синдром дуги аорти.		6	5	
Тема 19. Синдром ішемії кінцівок. Консервативне та хірургічне лікування оклюзійних захворювань артерій кінцівок.		6	5	
Тема 20. Проблеми артерійних тромбозів та емболій.		6	5	
Тема 21. Абдомінальний ішемічний синдром.		6	5	
Тема 22. Захворювання вен. Тромбоемболія легеневої артерії. Синдром верхньої і нижньої порожнистої вени.		6	5	
Тема 23. Диференційна діагностика та лікування захворювань щитоподібної та прищитоподібних залоз.		6		
Тема 24. Диференційна діагностика та лікування пухлин надниркових залоз. Лікування вазоренальної гіпертензії.		6		
Теоретична підготовка та опрацювання практичних навиків.			48	
1. Огляд наукової літератури за вибором; 2. Робота в студентському науковому гуртку; 3. Участь у конкурсах та олімпіадах з хірургії; 4. Участь у написанні наукової статті чи доповіді; 5. Курація хворих.			28	
Всього		139	126	
Всього годин 255 / 8,5 кредитів ECTS				
Підсумковий контроль	Залік			

Тематичний план практичних занять

№ з. п.	Тема	Кількість годин
1.	Історія хірургії України. Організація хірургічної допомоги в Україні. Етика та деонтологія в хірургії. Нові технології в хірургії. Сучасні методи діагностики та лікування. Принципи трансплантології, клінічні прояви декомпенсації функції життєво важливих органів, що потребують трансплантації. Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я.	5
2.	Сепсис у хірургічних хворих. Синдром системної запальної відповіді. Патогенез, значення при різних захворюваннях і травмах, принципи діагностики та лікування. Правила проведення антибіотикотерапії при профілактиці і лікуванні хірургічної інфекції.	5
3.	Шок у хірургічних хворих. Причини, діагностика, лікувальна тактика. Принципи трансфузіології. Кровотеча і крововтрата. Класифікація. Клінічна картина кровотечі та гострої крововтрати. Способи визначення величини крововтрати. Засоби зупинки кровотечі. Переливання крові та кровозамінників. Невідкладна допомога при зовнішній кровотечі в мирний і військовий час.	5
4.	Критичні стани у хірургічних хворих: синдром поліорганної недостатності, гострий респіраторний дистрес-синдром, синдром гострої серцево-судинної недостатності, гостра ниркова недостатність, гостра печінкова недостатність. Гостра респіраторна хвороба COVID-19. Етіологія, клініка, діагностика, лікування, профілактика.	5
5.	Гнійні захворювання шкіри та м'яких тканин. Мастит. Туберкульоз тканин та органів. Діагностика, диференційна діагностика. Методи консервативного і хірургічного лікування. СНІД в хірургічній клініці: особливості обстеження та надання хірургічної допомоги хворим. Профілактика інтраопераційного травмування та інфікування хірургів.	5
6.	Особливості перебігу хірургічних захворювань у вагітних та осіб похилого віку. Діагностика та диференційна діагностика гострих захворювань органів черевної порожнини, особливості обстеження, хірургічна тактика, запобігання передчасним пологам. Обмеження функціонування і життєдіяльності пацієнта.	6
7.	Сучасна хірургічна травма при катастрофах, надзвичайних ситуаціях та бойових діях, принципи евакуаційних заходів. Класифікація травм. Патоморфологія ранового процесу, клінічна картина, лікування вогнепальних ран. Первинна і вторинна хірургічна обробка рани.	6
8.	Синдром дисфагії. Диференційна діагностика дисфагії. Особливості клінічної картини і лікування захворювань та ушкоджень стравоходу. Обмеження функціонування і життєдіяльності пацієнта.	6

9.	Синдром гострого живота. Діагностика, диференційна діагностика і лікувальна тактика. Диференційна діагностика гострих захворювань органів черевної порожнини. Локальні та розповсюджені гнійно-запальні процеси органів черевної порожнини та очеревини. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика і лікування.	6
10.	Механічна жовтяниця. Причини виникнення, диференційно-діагностична тактика. Функціональні, інструментальні методи дослідження при захворюваннях печінки, позапечінкових жовчних протоків, підшлункової залози. Сучасні принципи лікування. Печінкова недостатність при хірургічних хворобах, методи профілактики та лікування.	6
11.	Кровотечі з травного тракту. Причини виникнення, діагностика та диференційна діагностика, лікувальна тактика.	6
12.	Травми живота. Симптоматика пошкодження органів черевної порожнини та заочеревинного простору, методи діагностики, лікувальна тактика.	6
13.	Диференційна діагностика та лікування захворювань товстої кишки і параректального простору. Диференційна діагностика та лікування нориць травного каналу.	6
14.	Вогнищеві ураження печінки. Клінічні вияви, методи діагностики, традиційне хірургічне та малоінвазійне лікування хворих. Синдром портальної гіпертензії. Класифікація, клініка, діагностика, лікувальна тактика.	6
15.	Зовнішні та внутрішні грижі живота. Класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікувальна тактика.	6
16.	Хірургічна патологія легень та плеври. Принципи діагностики та лікування. Обмеження функціонування і життєдіяльності пацієнта.	6
17.	Пошкодження органів грудної порожнини. Клініка і діагностика пневмотораксу, гемотораксу і хілотораксу, лікувальна тактика. Діагностична програма при пошкодженні серця. Тріада симптомів поранення серця, клініко-діагностична та лікувально-хірургічна програма при пораненнях серця. Невідкладна допомога при травмах грудної порожнини.	6
18.	Хірургічна патологія серця та магістральних судин. Діагностика та диференційна діагностика. Хірургічне лікування патології коронарних артерій та клапанів серця. Синдром дуги аорти. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікувальна тактика.	6
19.	Синдром ішемії кінцівок. Захворювання, що викликають. Консервативне та хірургічне лікування оклюзійних захворювань артерій кінцівок.	6
20.	Проблеми артерійних тромбозів та емболій. Причини виникнення, шляхи запобігання, діагностика та диференційна діагностика, лікувальна тактика. Сучасні можливості консервативного лікування. Показання до хірургічного лікування і його основні методи.	6
21.	Гостра та хронічна мезентерійна ішемія. Методи діагностики, тактика лікування.	6

22.	Захворювання вен. Синдром верхньої порожнистої вени. Синдром нижньої порожнистої вени. Причини, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікувальна тактика. Діагностична і лікувальна тактика при гострих тромбозах магістральних вен. Тромбоемболія легеневої артерії. Клініка, діагностика, лікування, засоби профілактики.	6
23.	Диференційна діагностика та лікування захворювань щитоподібної та прищитоподібних залоз. Обмеження функціонування і життєдіяльності пацієнта.	6
24.	Диференційна діагностика та лікування пухлин надниркових залоз. Хірургічне лікування вазоренальної гіпертензії.	6
Всього		139

Тематичний план самостійної роботи студентів

№ з.п.	Тема	Кількість годин	Вид контролю
1.	Приготування до практичних занять. Теоретична підготовка та опрацювання практичних навиків.	48	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять: 1. Диференційна діагностика при шлунково-кишковій кровотечі; 2. Функціональні, інструментальні методи дослідження при захворюваннях шлунка, тонкої та товстої кишки; 3. Трофічні виразки. Визначення поняття. Етіологія, особливості перебігу. Лікування; 4. Екссудативний і констриктивний перикардит; 5. Хірургічні ускладнення у хворих з інфекційною патологією. Диференційна діагностика між гострими хірургічними та інфекційними захворюваннями; 6. Диференційна діагностика та лікування захворювань середостіння; 7. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика та лікування флегмони шиї, пахвинної ділянки, субпекторальної флегмони; 8. Антикоагулянтна та тромболітична терапія при гострому тромбозі. Профілактична антикоагулянтна терапія; 9. Диференційна діагностика, профілактика та лікування гострої виразки травного каналу; 10. Оцінка синдрому болю в кінцівках при проведенні діагностики та диференційної діагностики судинних захворювань, уражень нервової системи та патології опорно-рухового апарату.	50	Поточний контроль на практичних заняттях

3.	Індивідуальна самостійна робота студентів: 1. Огляд наукової літератури за вибором; 2. Робота в студентському науковому гуртку; 3. Участь у конкурсах та олімпіадах з хірургії; 4. Участь у написанні наукової статті чи доповіді; 5. Курація хворих.	28	Поточний контроль на практичних заняттях
Всього		126	

Методи навчання

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є:

а) практичні заняття, б) самостійна робота студентів (СРС), в організації якої значну роль мають консультації викладачів. Тематичні плани лекцій, практичних занять, СРС забезпечують реалізацію у навчальному процесі всіх тем, які входять до складу підрозділів.

Практичні заняття передбачають:

- курацію хворих;
- обстеження хворих з хірургічною патологією;
- дослідження функціонального стану життєво важливих органів і систем органів пацієнтів;
- практичне застосування хірургічних методів діагностики та лікування;
- вирішення клінічних ситуаційних задач і тестів;
- оволодіння елементами лікарської техніки на хворих, муляжах;
- оволодіння навичками оперативної техніки під час оперативних втручань та роботу в перев'язувальній.

Практичне заняття, згідно рекомендацій типової програми, планується проводити у вигляді клінічних розборів хворих безпосередньо “біля ліжка”, у перев'язувальній, операційній, діагностичних кабінетах малими групами студентів (4-6 осіб). Обговорення результатів обстеження хворого, групою (підгрупою) студентів проводиться під керівництвом викладача щодо правильності встановленого діагнозу, обсягу призначеного обстеження, вибору лікувальної тактики та ін. Обов'язкове ведення студентами щоденника з фіксацією формульованих діагнозів, планів обстеження та лікування хворого, виконаних маніпуляцій.

Поточний контроль контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей. Планується застосування наступних методів визначення рівня підготовки студентів:

- відповіді на контрольні запитання;

- тестовий контроль знань;
- розв'язування клінічних ситуаційних задач;
- оцінка та трактування результатів клініко-лабораторних та інструментальних обстежень;
- контроль оволодіння практичними навичками та елементами лікарської техніки під час курації хворого.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (національною). При цьому враховуються усі види робіт, передбачені програмою дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою. Критерії оцінювання поточної навчальної діяльності:

Оцінку “5” (відмінно) виставляють студенту, який глибоко і надійно засвоїв програмний матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно та методично його викладає, у відповіді якого тісно пов'язані теорія з практикою. При цьому студент не вагається з відповіддю при видозміні завдання, вільно справляється з задачами та питаннями другого та третього рівня оцінки знань, виявляє ознайомлення з монографічною літературою, правильно обґрунтовує прийняте рішення, володіє елементами лікарської техніки, різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних робіт. Практичні навички виконує без помилок, вміє в професійній діяльності ефективно використовувати набуті знання.

Оцінку “4” (добре) – виставляють студенту, який твердо знає програмний матеріал, грамотно та за суттю викладає його, який не допускає істотних похибок у відповідях на запитання та при виконанні необхідних практичних навичок.

Оцінку “3” (задовільно) – виставляють студенту, який має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає істотні похибки, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності викладення матеріалу, зазнає труднощів у виконанні практичних робіт або виконує їх з істотними помилками, з помилками вирішує ситуаційні задачі третього рівня контролю знань.

Оцінку “2” (незадовільно) – виставляють студенту, який не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, невпевнено виконує практичні роботи, не вирішує завдання II-III рівня контролю знань.

Підсумковий контроль успішності навчання здійснюється у вигляді семестрового заліку на підставі результатів виконання ним роботи на практичних заняттях. Семестровий залік з дисциплін проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином: Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

$$x = \frac{CA \times 200}{5}$$

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Недоста тньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому контролі.

Оцінка з дисципліни “Хірургія” базується на результатах поточної навчальної діяльності та виражається за двобальною шкалою “зараховано” або “не зараховано”. Для зарахування студент має отримати за поточну навчальну діяльність бал не менше 60% від максимальної суми балів з дисципліни (120 балів).

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

Методичне забезпечення. Викладання навчальної дисципліни на практичних заняттях забезпечується методичними розробками, тематикою самостійних і індивідуальних завдань, наочними засобами навчання (презентації, навчальні

фільми, манекени та інші засоби для відпрацювання практичних навичок кардіопульмональної реанімації, гемостазу тощо), інформаційним ресурсом кафедр, алгоритмами виконання практичних вмінь і структурованими алгоритмами контролю вмінь. Самостійна і індивідуальна робота при вивченні навчальної дисципліни забезпечується методичними розробками з самостійної роботи студентів.

Рекомендована література.

Основна:

1. Хірургічні хвороби: підручник (ВНЗ IV р. а.) / Я.С. Березницький, О.А. Вільцанюк, М.Д. Желіба та ін.; за ред. П.Д. Фоміна, Я.С. Березницького. — 2-е вид., випр. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2017.
2. Хірургія: у двох томах. / за ред. Кондратенко П.Г., Русин В.І. // Вінниця: Видавництво «Нова Книга» 2019.
3. Лекції з госпітальної хірургії в 3-ох томах. За редакцією професора В.Г. Мішалова. “Наукова думка”, Київ, 2003.
4. Хірургічна гастроентерологія. За редакцією академіка НАМН України М.П. Павловського. “Кварт”, Львів, 2010, - 432 с.
5. Стандарти організації та професійно-орієнтовані протоколи надання медичної допомоги хворим з невідкладною хірургічною патологією органів живота / за ред. Я.С. Березницького, П.Д. Фоміна. – К.: Доктор-Медіа, 2010. – 470 с.

Допоміжна:

1. Шаповал С. Гнійно-септична хірургія. Навчальний посібник. «Медицина», 2019.
2. Ендоскопічна хірургія. Навчальний посібник. за ред. В.М. Запорожана, В.В. Грубніка. «Медицина», 2019.